

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/E.C.G.-00/3 (Devralma)

Karar Sayısı : 00-41/450-245

Karar Tarihi : 24.10.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK,
Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, R. Müfit SONBAY,
Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER : E.Cenk GÜLERGÜN, Harun ULU

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: - Novartis AG ve AstraZeneca PLC

Temsilcileri

Av.Zümrüt ESİN , Av.Tunç LOKMANHEKİM

Levent Cad. No:12, 80620,1.Levent-İSTANBUL

D- TARAFLAR: - Novartis AG

Schwarzwaldallee 215, CH-4058 Bazel-İSVİÇRE

- AstraZeneca PLC

15 Stanhope Gate, Londra W1Y 6LN, İNGİLTERE

E- DOSYA KONUSU: Novartis AG'nin tohumculuk ve bitki koruma ürünleri, AstraZeneca PLC'nin ise sadece bitki koruma ürünleri alanlarında dünya çapındaki faaliyetlerini yeni kurulacak olan Syngenta AG çatısı altında birleştirmelerine izin verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 25.08.2000 tarih, 3067 sayı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 16.10.2000 tarih ve D1/1/E.C.G.-00/3 sayılı Devralma Ön İnceleme Raporu, 20.10.2000 tarih ve REK.0.05.00.00/111 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-41 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: 4054 sayılı Kanun'un 7 nci maddesine dayanılarak çıkarılan 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ kapsamında söz konusu işleme izin verilmesinde herhangi bir sakınca bulunmadığı düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

a) Ürün Pazarı: İlgili ürün pazarı; özelliği, kullanım amacı ve fiyatı açısından tüketici gözünde denk olan ürünlerden oluşan pazar şeklinde tanımlanmaktadır. Ürünlerin,

aynı ilgili ürün pazarında sayılması için, öncelikle talep ve/veya bazı durumlarda arz yönünden birbirlerinin yerine ikame edilmesinin mümkün olması gerekmektedir.

Bitki koruma ürünleri (ilaçları), zirai bitki ve ürünleri yabancı ot, haşarat ve mantardan kaynaklanabilecek her türlü zarardan koruyarak verim ve kalite artışı sağlamak amacıyla bitkiye uygulanan kimyevi maddelerden oluşmaktadır. İçerdiği kimyasal maddeler, uygulanacağı bitkiler ve uygulama şekillerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılabilen bitki koruma ürünleri, kullanım amaçlarına göre üç ana grup altında toplanmaktadır.

Yabancı Ot İlaçları (Herbicides)

Yabancı ot, yetiştirilecek bitki (kültür bitkisi) dışındaki tüm bitki ve otları ifade etmektedir. Yabancı ot, genelde bitki yetiştirilmesine zarar veren otların yanı sıra yetiştirilecek bitkiyle birlikte tarlada bulunmaması gereken diğer bitkilerin tümünü kapsamaktadır.

Yabancı ot ilaçları, yetiştirilmek istenen bitkiye zarar veren, bitkinin verimini ve kalitesini düşüren yabancı otları kontrol altında tutmak amacıyla kullanılan kimyevi ürünlerdir. Tarla boşken atılan ve tarladaki tüm bitki ve ürünleri öldürerek kültür bitkisinin sağlıklı bir şekilde ekilip yetiştirilmesini sağlayan ilaçlar “total ürünler”, ekimden sonra yetiştirilecek bitkinin dışındaki tüm ya da belirli bitki veya otları öldüren ilaçlar ise “selektif ürünler”dir. Yabancı ot ilaçları, öldürülecek bitki veya otun geniş ya da dar yapraklı oluşuna göre farklılaşabilmekte olup, bu kriter göz önüne alınarak yabancı ot ilaçlarına yönelik alt sınıflama yapmak mümkündür.

Mantar İlaçları (Fungicides)

Mantar ilaçları, hasat öncesi ve sonrasında bitki ve bitki ürünlerini mantar ve küften korumak amacıyla kullanılan kimyevi ürünlerdir. Bu ilaçlar genellikle belirli bir tür mantarı kontrol etmek amaçlı kullanılmaktadır. Ancak birkaç tür mantarı kontrol etmeye yönelik ilaçlar da bulunmaktadır.

Haşarat İlaçları (Insecticides)

Haşarat ilaçları, bitkilere zarar veren haşaratları kontrol altına almak amacıyla kullanılan kimyevi ürünlerdir. Haşarat ilaçları, içerdiği kimyasal maddelere göre, belirli bir veya birden fazla haşaratın öldürülmesi amacıyla kullanılmaktadır.

Yabancı ot ilaçları, mantar ilaçları ve haşarat ilaçları olarak üç ana başlık altında incelenen bitki koruma ürünlerinin; bu ana gruplar altında belirli kimyasal özelliklerine, etkili oldukları zararlılar ve korudukları bitki cinslerine göre daha küçük ve ayrıntılı sınıflara ayrılması mümkündür. Uygulandığı bütün otları yok edip etmemesine göre total ürünler ve selektif ürünler olarak iki kısma ayrılan yabancı ot ilaçları, etkili oldukları yabancı otların geniş yapraklı veya küçük yapraklı (çimen gibi) olup olmadığına göre de sınıflandırılabilmektedir. Diğer yandan, yabancı ot ilaçlarını, korudukları kültür bitkisinin cinsine göre meyve, fındık, ceviz ve sebzeler için kullanılan ürünler olarak alt gruplara ayırmak mümkündür. Aynı şekilde haşarat ilaçları meyve, fındık, ceviz, sebzeler ve hayvan yemi olarak yetiştirilen bitkilerde kullanılan ürünler olarak; mantar ilaçları ise meyve, fındık, ceviz, tahıllar, patates, şeker pancarı ve hayvan yemi olarak yetiştirilen bitkilerde kullanılan ürünler olarak sınıflandırılabilmektedir.

Öte yandan, bitki koruma ürünleri, birden fazla zararlı üzerinde etkili olabilmektedir. Bir yabancı ot ilacı birden fazla bitki cinsindeki çeşitli yabancı otların yok edilmesinde kullanılabilir. Bu nedenle, bitki koruma ürünlerine ruhsat verilirken, bu ürünlerin içerdiği etken maddeler ile etkili olduğu tüm zararlılar ve hastalıklar ruhsata işlenmekte, böylece ilacın bir çok bitki veya zararlıya yönelik olarak kullanılabilmesi mümkün olmaktadır.

Bitki koruma ürünlerini söz konusu üç ana ürün grubundan daha dar ve ayrıntılı ürün gruplarına ayırmak teorik olarak mümkün olmakla birlikte; yukarıda da ifade edildiği üzere, bazı ürünler geniş etkili olmaları sebebiyle birden çok bitki ve zararlıyı kontrol edebilmekte, bundan da öte bu ürünlerin hangi bitki veya zararlı için alındığı ve kullanıldığı tam olarak belirlenmemektedir. Dolayısıyla, bu üç ana ürün grubundan daha dar ürün pazarlarına yönelik anlamlı değerlendirmelerde bulunmak olanaklı değildir.

Bildirime konu işlem, tohumculuk alanındaki faaliyetleri de ilgilendirmektedir. Şöyle ki; taraflardan Novartis AG tohumculuk alanındaki etkinliklerini Syngenta AG'ye devredecek, dolayısıyla bu şirket yeni olanaklarla bu alanda faaliyet gösterecektir. Ayrıca, tarımı doğrudan ilgilendiren ve müşterileri ortak olan bitki koruma ürünleri ve tohumlukların oluşturduğu pazarlar ilişkili pazarlardır. Buna bağlı olarak işlemin değerlendirilmesinde, bildirimde tohumculuk alanına yönelik ilgili ürün pazarı belirlenmesine gerek olmadığı ileri sürülmesine karşın, tohumculuk alanındaki faaliyetlere yönelik ilgili ürün pazarı tanımı yapılmıştır. Taraflardan birinin tohumculuk alanında doğrudan faaliyet göstermiyor oluşu, işlemin 4054 sayılı Kanun'un 7 nci maddesi karşısında değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulmuştur.

Bildirime konu işlem, bitki koruma ürünleri pazarının yanında tohum pazarını da ilgilendirmektedir. Tohum, bitkilerin jeneratif kısmı olup döllenme sonucu meydana gelen ve embriyonu taşıyan üreme kısımlarıdır. Tohumluk ise, bitkilerin üretilmesinde kullanılan çelik, fide gibi bitki kısımlarıyla, döllenme neticesinde meydana gelmiş embriyonu taşıyan tohumların üretimini ifade etmektedir.

Bitkisel üretimde verimin yüksek olması, aynı üretim tekniği ve girdileri ile daha fazla miktarda ürün elde edilmesini sağlamaktadır. Gıda ve giyim endüstrisine hammadde sağlayan bitkisel üretimin kalitesi en az ürünün miktarı kadar önemlidir. Bu çerçevede bitkisel üretimden elde edilen ürünün verimi, kalitesi ve hastalıklara karşı dayanıklılığı ürünün ekonomik değerini belirlemektedir. Bitkisel üretimde kullanılan tohum ürününün kalitesini, verimini, haşarata ve hastalıklara karşı dayanıklılığını belirleyen en önemli faktördür. Bu nedenle kaliteli, verimi yüksek, hastalıklara ve zararlılara karşı dayanıklı, başka bir ifade ile ekonomik değeri yüksek ürün elde edebilmek için kaliteli tohum kullanılması gerekmektedir. Yüksek nitelikli tohumlarla uygun yetiştirme teknikleri ve ekolojik çevre şartlarında yapılan tarım, ürün verimini %20 ile %300 oranında artırabildiği gibi endüstride hammadde olarak kullanılan ürünlerin endüstrinin aradığı niteliklere uygun olarak yetiştirilmesini sağlamaktadır. Bitkilerin zararlılara ve hastalıklara karşı direncini artıran kaliteli tohumlar tarımsal ilaçların kullanımını azaltmakta, üretim maliyetlerini de %8-10 oranında düşürmektedir.

Tarla bitkileri ve sebzeler olarak iki ana gruba ayrılan tarımsal ürünlerin yetiştirilmesine yönelik kullanılan tohumlar da bu doğrultuda, tarla bitkisi tohumları ve sebze tohumları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Tarla bitkileri buğday, nohut gibi tahıllar ile şekerpancarı, pamuk, ayçiçeği, mısır gibi endüstriyel bitkilerden oluşmaktadır. Bu bitkilerin yetiştirilmesinde toprağın özelliği, sıcaklık dönemleri, sulama imkanları ve ekolojik ortam büyük önem taşımaktadır. Arpa, buğday ve nohut gibi bazı tahılların yetiştirilme şartları benzerlik gösterirken; ayçiçeği, mısır, pamuk gibi diğer tarla bitkilerinin yetiştirilme şart ve ortamları birbirinden farklı olup bölgesel nitelik taşımaktadır. Geniş alanlarda tarımı yapılan ve büyük miktarda ürün elde edilen tarla bitkilerinin diğer endüstrilerde hammadde olarak kullanılması, bu ürünlerin uzun vadeli planlarla üretilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede, tarla bitkilerinin arz yönünden ikame edilmesi, yani birinin üretiminden diğerinin üretimine düşük maliyetlerle ve kısa sürede geçilebilmesi, bazı tahıllarda mümkün olurken; pamuk, ayçiçeği gibi diğer tarla bitkilerinde mümkün olmamaktadır. Öte yandan, diğer endüstrilerde hammadde olarak kullanılan ayçiçeği, şekerpancarı, pamuk gibi tarla bitkilerinden elde edilen nihai ürünlerin birbirinden –kullanım alanlarının çeşitliliği, ekonomik değeri vs. gibi nedenlerle- büyük farklılar göstermesi, bu ürünlerin talep açısından ikame edilemez olduğuna işaret etmektedir.

Talep yönünden ikamesi söz konusu olmayan tarla bitkilerinin arz yönünden de ikamesinin çoğu zaman mümkün olmaması, bu bitkilerin üretimine yönelik tohumların herbirinin ayrı ilgili ürün pazarları oluşturduğu sonucunu doğurmaktadır.

Sebzeler sulama yapmanın mümkün olduğu küçük tarım alanlarında yetiştirilen ve büyük bölümü yaşken tüketim maddesi olarak kullanılan bitkilerdir. Tarla bitkileri farklı coğrafi bölgelerde ve belirli iklim koşulları altında yetiştirilebilirken, sebzeler için bu kadar kesin ve katı sınırlamalar söz konusu değildir. Sebzeler, yetiştirilme şartları ve ortamları bakımından birbirlerine benzer özelliklere sahip olup bir çoğunu bir arada yetiştirmek mümkündür. Ülkemizin yüksek kısımları dışındaki bölgelerinde bütün sebze çeşitleri yetiştirilebilmesi ve herhangi bir sebze üretiminden diğerinin üretimine geçmenin kolay olması nedeniyle, sebzelerin arz yönünden ikame esnekliği yüksektir. Bu çerçevede, talep yönünden olmasa da arz yönünden ikame olanağı bulunan taze sebzelerin üretimine yönelik tohumlukların tamamının bir ilgili ürün pazarı oluşturduğu kabul edilmiştir.

Taraflardan tohumculuk faaliyetlerini kurulacak olan yeni şirkete devredecek olan Novartis AG mısır, ayçiçeği ve sebze tohumları alanında etkinlik göstermektedir. Bu nedenle bildirim konusu işlemin değerlendirilmesine ilişkin mısır tohumu, ayçiçeği tohumu ve sebze tohumları ayrı ayrı ilgili ürünlerdir.

Bu açıklamalar ışığında, işlemin değerlendirilmesine ilişkin belirlenen ilgili ürün pazarları şunlardır:

- Yabancı ot ilaçları pazarı,
- haşarat ilaçları pazarı,
- mantar ilaçları pazarı,
- mısır tohumu pazarı,
- ayçiçeği tohumu pazarı,
- sebze tohumları pazarı.

b) Coğrafi Pazar: Taşıma maliyetlerinin yüksek olmaması ve dağıtım seviyesindeki işletmeler kanalıyla ilgili ürünlerin Türkiye'nin bütün bölgelerinde satışa sunulması nedeniyle ilgili coğrafi pazar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Merkezi İsviçre'de bulunan Novartis AG farmasötik ürünler, insan ve hayvan sağlığı ürünleri, bitki koruma ürünleri ve tohumculuk alanlarında etkinlik gösteren, hisseleri Zürih ve New York borsalarına kote edilmiş halka açık bir şirkettir. Novartis AG, Türkiye'deki faaliyetlerini Novartis Sağlık, Gıda ve Tarım Ürünleri Sanayi ve Tic. A.Ş. ticaret ünvanlı şirket aracılığıyla yürütmektedir. Beşeri ilaç, tohumculuk ve bitki koruma ürünleri pazarında üretim ve pazarlama konusunda etkinlik gösteren Novartis Sağlık, Gıda ve Tarım Ürünleri Sanayi ve Tic. A.Ş.'nin hisselerinin %45.44'ü Novartis AG'ye, %54.67'si de Novartis AG'nin %100 oranında iştiraki olan Novartis Pharma AG'ye aittir.

Merkezi İngiltere'de bulunan AstraZeneca PLC farmasötik ürünler, insan sağlığı ürünleri, bitki koruma ürünleri ve tohumculuk alanlarında etkinlik göstermektedir. İngiltere'de mukim Zeneca Türkiye Limited, AstraZeneca PLC'nin hisselerinin tamamına sahip olduğu Zeneca Limited'in %100 iştirakidir. Zeneca Türkiye Limited'in İstanbul'da bulunan şubesi, beşeri ilaç ve bitki koruma ürünlerinin üretimi ve pazarlanması konularında etkinlik göstermektedir.

Diğer yandan, AstraZeneca PLC'nin %50 oranında ortak olduğu Advanta Holding International B.V. tohumculuk konusunda etkinlik göstermektedir. Ortak girişim niteliğindeki Advanta'nın diğer ortağı, yine %50 oranında hisseyle Cosun UA (Hollanda)'dır. Cosun UA'nın Türkiye'de tohumculuk alanında Advanta ortak girişiminden bağımsız bir faaliyeti bulunmamaktadır. Ülkemizde sebze ve tahıl tohumlarının geliştirilmesi, üretimi, ithalatı ve dağıtımında faaliyet gösteren Advanta Tohum Islah, Üretim San. ve Tic. A.Ş.'nin hisselerinin %67'si Advanta Holding Int. B.V.'ye aittir.

Novartis AG'nin bitki koruma ürünleri ile tohumculuk, AstraZeneca PLC'nin ise yalnızca bitki koruma ürünleri alanında dünya çapındaki faaliyetlerinin yeni kurulacak olan Syngenta AG isimli şirket bünyesinde birleştirilmesi, bu işlemin Türkiye pazarlarını etkileyecek olması nedeniyle, 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" in 2 nci maddesi anlamında birleşme veya devralma sayılan hallerdendir. İşlem sonucunda ortaya çıkacak olan Syngenta AG üzerindeki kontrol, %61 oranındaki hisseyle Novartis teşebbüsünün hissedarlarının elinde olacaktır. Şirketin kuruluş aşamasında AstraZeneca PLC'ye stratejik kararları veto etme hakkı verilmemiştir. Bu bağlamda, AstraZeneca PLC'nin bitki koruma ürünleri alanındaki faaliyetlerinin Novartis AG'nin kontrol ettiği bir şirkete bırakılacak olması nedeniyle, işlem 1997/1 sayılı Tebliğ'in (b) bendi kapsamında devralma sayılmıştır.

1997/1 sayılı Tebliğ'in 4 üncü maddesinde; "birleşmeyi veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın %25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmişi beş trilyon Türk Lirası'nı (1998/2 sayılı Tebliğ ile değişik) aşması halinde Rekabet Kurulu'ndan izin almaları zorunludur." şeklinde düzenleme getirilmiştir. Bildirim konusu işlem, ayçiçeği tohumu pazarında

Novartis Sağlık, Gıda ve Tarım Ürünleri Sanayi ve Tic. A.Ş.'nin %37.5 oranında pazar payına sahip olması sebebiyle Rekabet Kurulu iznine tabidir.

Novartis Sağlık, Gıda ve Tarım Ürünleri ve Tic. A.Ş. ile Zeneca Türkiye Limited'in bitki koruma ürünleri alanındaki 1999 yılı ciroları toplamı; haşarat ilaçları pazarında 6.131.000.000.000 TL., mantar ilaçları pazarında 3.238.000.000.000 TL., yabancı ot ilaçları pazarında 3.662.000.000.000 TL.'dir. Tarafların 1999 yılında aynı ilgili ürün pazarlarındaki pazar payları toplamı sırasıyla %16.2, %15.7, %18.3'dür. Tarafların bitki koruma ürünlerine ilişkin ilgili ürün pazarlarındaki toplam ciro ve pazar paylarınının 1997/1 sayılı Tebliğ'de belirtilen ciro ve pazar payı eşiklerinin altında kalması nedeniyle, bildirim konu işlemle ilgili olarak Rekabet Kurulu'ndan izin alınma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Taraflardan tohumluk alanındaki faaliyetlerini kurulacak şirkete devredecek olan Novartis Sağlık, Gıda ve Tarım Ürünleri Sanayi ve Tic. A.Ş., 1999 yılında, mısır tohumu pazarında 1.354.000.000.000 TL., ayçiçeği tohumu pazarında 2.325.000.000.000 TL., sebze tohumu pazarında 1.771.000.000.000 TL. tutarında ciro elde etmiştir. Şirketin 1999 yılında aynı piyasalardaki pazar payları ise sırasıyla %12.3, %37.5, %8'dir. Novartis Sağlık, Gıda ve Tarım Ürünleri Sanayi ve Tic. A.Ş.'nin mısır tohumu ve sebze tohumları pazarlarındaki ciro ve pazar payları 1997/1 sayılı Tebliğ'de belirtilen ciro ve pazar payı eşikleri altında kalmaktadır. Bu nedenle bu ürünlerle ilgili olarak Rekabet Kurulu'ndan izin alınma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Pazar payı eşığının aşıldığı ayçiçeği tohumu pazarında ise, AstraZeneca PLC'nin doğrudan veya tek başına kontrol ettiği bir işletme aracılığı ile faaliyette bulunmaması nedeniyle, artan bir pazar gücünden söz etmek mümkündür. Dolayısıyla, bildirim konusu işlem 4054 sayılı Kanun'un 7 nci maddesine aykırılık oluşturmamaktadır.

İ- SONUÇ

Ön İnceleme Raporu'nda yer verilen bilgi ve belgeler ile yukarıda özetlenen değerlendirmeler doğrultusunda; Novartis AG'nin bitki koruma ürünleri ile tohumculuk, AstraZeneca PLC'nin ise yalnızca bitki koruma ürünleri alanında dünya çapındaki faaliyetlerinin yeni kurulacak olan Syngenta AG isimli şirket bünyesinde birleştirilmesi, Türkiye pazarlarını etkileyecek olması itibarıyla 1997/1 sayılı "Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ" kapsamında bir devralma olup, ayçiçeği tohumu pazarında söz konusu Tebliğ'in 4 üncü maddesinde belirtilen pazar payı eşığı aşıldığından Rekabet Kurulu iznine tabi olmakla birlikte, hakim durum yaratılması ya da mevcut bir hakim durumun güçlendirilerek ilgili pazarlardaki rekabetin önemli ölçüde azaltılmasına yol açmayacak olması nedeniyle işleme izin verilmesine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.